

УДК 338:338.012:338.054.23:338.58:338.14

М. І. Бублик*
І. З. Шпитко****ПОЛІТИКА «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ — ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТЕХНОГЕННИХ ЗБИТКІВ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ**

У статті розглядається вплив політики «зеленої» економіки на стійкий розвиток національного господарства та зменшення техногенних збитків у його видах економічної діяльності. Визначено пріоритетність політики «зеленої» економіки порівняно з іншими напрямками державного регулювання техногенних збитків у національному господарстві. Виділено чотири основні види економічної діяльності, де впровадження методів та інструментів «зеленої» економіки є найбільш результативними: D — постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (розвиток «зеленої» енергетики); E — водопостачання, каналізація, поводження з відходами (впровадження очисних систем та систем збирання та утилізування спожитих товарів та пакувальних матеріалів); F — будівництво (побудова екодому, екокварталів, екопоселень тощо); H — транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (формування «зеленої» транспортної інфраструктури). Реалізування політики «зеленої економіки» в Україні та світі є довготривалою та витратною перспективою, яка, однак, підвищує рівень національної економіки і покращує стан довкілля.

Ключові слова: національне господарство, державне регулювання, техногенні збитки, політика «зеленої» економіки.

В статье рассматривается влияние политики «зеленой» экономики на устойчивое развитие национального хозяйства и уменьшение техногенного ущерба в его видах экономической деятельности. Определена приоритетность политики «зеленой» экономики в сравнении с другими направлениями государственного регулирования техногенного ущерба в национальном хозяйстве. Выделены четыре основных вида экономической деятельности, где внедрение методов и инструментов «зеленой» экономики является наиболее результативным: D — поставка электроэнергии, газа и кондиционированного воздуха (развитие «зеленой» энергетики); E — водоснабжение, канализация, обращение с отходами (внедрение очистных систем и систем сбора и утилизации потребленных товаров и упаковочных материалов); F — строительство (построение экодому, экокварталов, экопоселений и т. п.); H — транспорт, складское хозяйство, почтовая и курьерская деятельность (формирования «зеленой» транспортной инфраструктуры). Реализация политики «зеленой экономики» в Украине и мире является долговременной и затратной перспективой, которая, однако, повышает уровень национальной экономики и улучшает состояние окружающей среды.

Ключевые слова: национальное хозяйство, государственное регулирование, техногенный ущерб, политика «зеленой» экономики.

This article examines the impact of the «green» economy to sustainable development of the national economy and reducing man-made damages in its economic activities. Priority of «green» economy in comparison with other areas of government regulation of man-made damages in the national economy has been determined. They were allocated four basic types of economic activity where the introduction of methods and tools of «green economy» is the most effective: D — Supply of electricity, gas and conditioned air (development of «green» energy); E — water supply, sewerage, waste management (implementation of treatment systems and systems for the collection and disposal of consumption of goods and packaging materials); F — construction (construction of eco-houses, ecoblocks of houses, eco-villages, etc.); H — transport, storage, postal and courier activities (formation of «green» transport infrastructure). Implementation of the policy of «green economy» in Ukraine and the world is a long and costly prospect, which, however, increases the level of the national economy and improve the environment.

Keywords: national economy, government regulation, man-made (technogenic) damage, «green» economy politics.

Постановка проблеми. Проблема зростання обсягів виробництва та споживання товарів і послуг зумовлює появу як економічних, так і екологічних криз, приводить до виснаження природних ресур-

сів і забруднення води, повітря, ґрунтів, погіршення якості життя населення та зниження основних економічних показників. Тому пошук ефективних шляхів вирішення даної проблеми є актуальним

* Бублик М. І. — канд. фіз.-мат. наук, доцент, докторантка.

** Шпитко І. З. — студентка рівня «бакалавр».

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів.

для економік кожної держави з огляду на особливості їх соціально-економічного розвитку.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми розвитку політики «зеленої» економіки досліджували у своїх працях такі видатні вчені: Амоша О. І. [1], Буркинський Б. В. [2], Галушкіна Т. П. [2], Кузьмін О. Є. [3], Мельник Л. Г. [4], та інші. Однак питання впливу політики «зеленої» економіки на зменшення техногенних збитків у національному господарстві є недостатньо вивчене.

Метою даної статті є аналізування та пошук пріоритетних напрямів, методів і інструментів застосування політики «зеленої» економіки у державному регулюванні техногенними збитками різних видів економічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. З кінця 2008 року у розвинених країнах використовують модель «зеленої» економіки, яку започаткувала ООН, а саме її організація з навколишнього середовища — ЮНЕП (UNEP). У рамковому документі ООН «Ініціатива зеленої економіки» [5] сформульовано робоче визначення «зеленої» економіки як політики, що сприяє підвищенню добробуту людей, досягненню соціальної справедливості за рахунок зменшення загроз для довкілля та потреб в природних ресурсах. Коротко кажучи, «зелена» економіка є низьковуглецевою, ресурсозберігаючою і соціально вмістимою (такою, що включає соціальні питання) економікою. За своєю суттю така економіка поєднує потреби сучасної економіки з потребами збереження довкілля. Як обґрунтовано в роботі [6], «зелена» економіка поєднує результативне використання та збереження природних ресурсів, зниження обсягів забруднення довкілля, підвищення рівня доходів та рівня зайнятості населення.

Пропонуємо виділити чотири основні види економічної діяльності, де впровадження методів та інструментів «зеленої» економіки є найбільш результативними: D — постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (розвиток «зеленої» енергетики); E — водопостачання, каналізація, поводження з відходами (впровадження очисних систем та систем збирання та утилізування спожитих товарів та пакувальних матеріалів); F — будівництво (побудова екодомів, екокварталів, екопоселень тощо); H — транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (формування «зеленої» транспортної інфраструктури). Цікавими та оригінальними є твердження автора роботи [7] щодо пріоритетного розвитку виробництва екологічно чистої продукції на основі теорії фізичної економії, де ключова роль відводиться процесам обміну енергією

(енергією прогресу, енергією сонця, рослини і землі), які й забезпечують створення абсолютної доданої вартості, а також сприяють розвитку соціуму та економіки з урахуванням законів природи та ідей саморегулювання.

За даними Державної служби статистики України [8] динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря України є досить складною, а саме у 2006 р. спостерігається зростання викидів у атмосферне повітря на 412 тис. т порівняно з 2005 р. Після 2008 р. відбулось зниження викидів у атмосферу на 767,4 тис. т, а до 2012 р. ситуація знову погіршилась (рис. 1). Також за обсягами викидів забруднюючих речовин ВЕД України у 2013 р. найбільшими забруднювачами є: виробництво та розподілення електроенергії, газу та води — 1805,3 тис. т, переробна промисловість — 1387,4 тис. т, добувна промисловість — 856,2 тис. т, діяльність транспорту та зв'язку — 195,4 тис. т.

Україна за рівнем прогресу у зменшенні впливу на довкілля зайняла в рейтингу 102 місце серед 132 країн світу у 2012 році, тоді як у 2000–2010 рр. вона посідала 82 місце [9]. Тільки за одними цими даними можна стверджувати, що Україна не здійснює належних заходів із впровадження «зеленої» економіки, незважаючи на те, що багато країн випередили Україну за своїм досягненнями у розвитку «зеленої» економіки.

Серед найпоширеніших шляхів реалізування політики «зеленої» економіки є формування ринку «зеленого» підприємництва, де промисловість як основний забруднювач довкілля потребує значних інвестицій у переобладнання, впровадження низькоресурсних та маловідходних технологій. Як обґрунтовує Бублик М. І. в роботі [10], основним інструментом «зеленої» економіки є реверсивна («зелена») логістика, що є також засобом зменшення деструктивного впливу господарської діяльності промислових підприємств на довкілля, економіку та суспільство. Завданням реверсивної логістики є витратне, часове та інформаційне оптимізування потоків промислових відходів (викидів, скидів, відходів) разом із по-

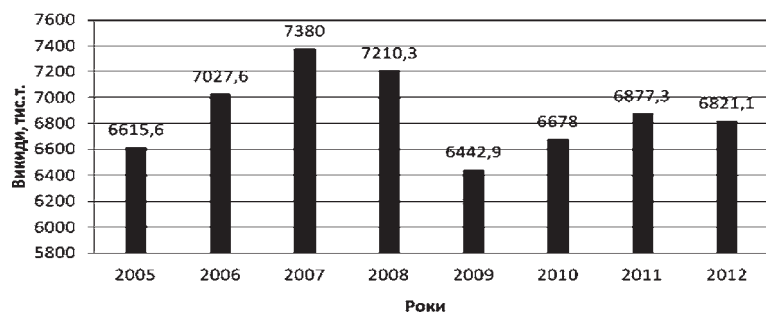

Рис. 1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря України від стаціонарних та пересувних джерел за 2005–2012 роки

токами використання продукції підприємства зі всіма супутніми пакувальними матеріалами від джерела їх виникнення до місця переробки чи безпечного зберігання, а також після переробки до місця їх повторного використання.

У наукових роботах [1–7, 10] автори виділяють методи, засоби, механізми та їх інструменти, які сприяють розвитку «зеленої» економіки: інвестиції державного та приватного сектору економіки у «зелене» підприємництво, обмін «зеленими» технологіями між країнами, державні «зелені» закупівлі, державна підтримка розробок із «зелених» технологій, зміна податкової та бюджетної сфери через запровадження «зелених» податків за принципом «забруднювач платить», зниження ринкових бар'єрів на ринку «зелених» товарів та послуг тощо.

У дослідженнях [1–7] автори стверджують, що ефективна політика «зеленої» економіки в Україні та світі збільшує кількість робочих місць у таких секторах економіки: будівництво, вітроенергетика, сонячна енергетика, виробництво целюлозного біопалива, «зелений» транспорт і т. д. Відповідно, всі ці сфери потребуватимуть висококваліфікованих спеціалістів. Виникає потреба на ринку праці у будівельних менеджерах, монтажниках, інженерах з електротехніки, інженерах-хіміках, сільськогосподарських інспекторах. Зараз багато країн світу розвивають виробництво та використання сонячних батарей, вітрових електростанцій, які в свою чергу потребують таких спеціалістів, як: ізолятори, покрівельники, електрики, диспетчери, машиністи та ін. Робота у галузі енергоефективності включатиме будівництво «зелених» будівель, які лідирують в енергетиці та екологічному дизайні.

Однак, реалізування політики «зеленої» економіки має і негативну сторону, а саме: значні витрати підприємств на модернізацію обладнання та утворення нових робочих місць, відповідно, державні витрати та субсидії для розвитку підприємницької діяльності.

Висновок. Таким чином, на основі аналізування впливів та можливостей застосування політики «зеленої» економіки у державному регулюванні техногенними збитками різних видів економічної діяльності, обґрунтовано її пріоритетність серед інших інструментів. Отже, реалізування «зеленої економіки» в Україні та світі є

довготривалою та витратною перспективою, що підвищує рівень національної економіки і стан довкілля.

Література

1. Амоша О. І. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О. І. Амоша // Економіст. — 2008. — № 6. — С. 28–34
2. «Зелена» економіка крізь призму трансформаційних зрушень в Україні : моногр. / Б. В. Буркинський, Т. П. Галушкіна, В. Є. Реутов. — Одеса : ІПРЕЕД НАН України ; Саки : ПП «Підприємство «Фенікс», 2011. — 348 с.
3. Кузьмін О. Є. Досягнення і проблеми еволюційної економіки : [монографія] / [О. Є. Кузьмін, Ю. І. Сидоров, В. В. Козик]. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. — 252 с.
4. Мельник Л. Г. Теория самоорганизации экономических систем : моногр. / Л. Г. Мельник. — Сумы : Университетская книга, 2012. — 439 с.
5. Towards Green Growth. — New York : OECD, 2011. — 144 p.
6. Бережна Ю. С. Концепція «зеленої економіки»: міжнародний аспект / Ю. С. Бережна // Вчені записки таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія «Юридичні науки». Том 25 (64). — 2012. — № 1. — С. 210–215.
7. Бублик М. І. Техногенно-екологічне управління розвитком ринку екологічно чистої продукції / М. І. Бублик // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції : [зб. наук. праць]. — 2011. — Вип. XVII. — № 3. — С. 251–260.
8. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Environmental Performance Index [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://epi.yale.edu/epi2012/rankings>.
10. Бублик М. І. Механізм регулювання техногенних збитків промислових підприємств: логістика рециркуляції як інструмент його застосування / Бублик М. І. // Вісник НУ «Львівська політехніка» : [зб. наук. праць «Логістика»] — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. — № 749. — С. 530–537.